

V tohtoročnom treťom čísle časopisu Slovenská literatúra uverejňujeme príspevky z vedeckých seminárov realizovaných v rámci cyklu Pamäť literárnej vedy, ktoré sa konali 16. februára 2009 a 16. marca 2009 pri príležitosti životných jubileí výrazných osobností slovenskej literárnej vedy Doc. PhDr. Rudolfa Chmela, DrSc. a PhDr. Vladimíra Petrika, CSc. Obe podujatia organizovalo občianske združenie Lector Benevolus s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR.

Kedže väčšina príspevkov zo seminára venovaného R. Chmelovi bola publikovaná v pamätnici Slová, ktorú na počesť jubilanta vydalo v roku 2009 vydavateľstvo Kalligram, v našom časopise prinášame len doposiaľ nepublikované texty.

Redakcia

K životným jubileám Rudolfa Chmela a Vladimíra Petrika

DANA KRŠÁKOVÁ, Ústav slovenskej literatúry SAV, Bratislava

Pamäť vednej disciplíny nie je len súhrn vedeckých poznatkov, ale aj vedomie životných výkonov a osudov ľudí, ktorí ju tvorili a tvoria. Bez uchovania tejto hodnoty by história vedy stratila svoj ľudský rozmer. Aj preto vznikol v roku 2008 v Ústave slovenskej literatúry SAV cyklus vedeckých seminárov Pamäť literárnej vedy: pre obzretie sa späť a súčasne pre pristavenie sa pri témach, o ktorých premýšľali a písali naši kolegovia – jubilanti. Seminára sú zároveň poďakovaním za všetko, čím nás naši oslávenci ľudsky i profesionálne obohatili a obohacujú. Po profesorovi Milanovi Hamadovi sme si so čťou pripomenuli životné jubileá Rudolfa Chmela (nar. 11. 2. 1939) a Vladimíra Petrika (nar. 1. 3. 1929).

Ked' sa povie **Rudolf Chmel**, je po ruke celý rad profesijných charakteristík: literárny historik, kritik, esejista, redaktor, činovník spisovateľských organizácií, vysokoškolský pedagóg, diplomat, poslanec, minister kultúry... Jestvujú však aj ďalšie, neformálnejšie, ktoré k definícii vynikajúci odborník pripájajú niečo osobnejšie: človek s espritom a vtipom, výborný a neprepočítateľný spoločník do diskusie, človek, ktorý ochotne a bez rečí pomôže, podá pomocnú ruku.

Rudolf Chmel pracuje v Ústave slovenskej literatúry SAV od roku 1961. Jeho vedecká práca sa vyznačuje šírkou záberu, početnosťou publikačných výstupov, no najmä a predovšetkým kvalitou, poctivosťou spracovania a vysokým osobným zaujatím pre skúmané problémy. Východiskové spojenie slovakistickej a hungaristickej orientácie u neho postupom času prerástlo do širšieho stredo európskeho záberu, ktorý potvrdzuje nie iba témami svojho odborného záujmu, ale aj aktívnym pôsobením v priestore celého

regiónu. Rudolf Chmel vo všetkých svojich činnostiach a výstupoch potvrdzuje metodický prístup, dôslednú znalosť prameňov a literárnu a kultúrno-spoločenskú rozhl'adenosť. Jeho základný výskum prebiehal vo viacerých paralelných líniiach: z hľadiska literárnej historiografie sa sústreďoval na obdobie 19. a 20. storočia, zároveň sledoval oblasť medziliterárnych a kultúrnych vzťahov a súvislostí: od obdobia polovice 19. storočia sa postupne bádateľsky presunul k prelomu storočí a ďalej k výskumu 20. storočia. Dnes má na svojom autorskom konte celý rad vedeckých monografií (*Literatúry v kontaktoch*, 1972; *Paralely a konfrontácie*, 1986; *Kritika a kontinuita*, 1975; *Sondy*, 1983; *Dejiny v dejinách*, 1981), antológií (*Literárne vzťahy slovensko-maďarské*, 1973; *Myšlienka a tvar*, 1981; *Svedectvo kontinuity*, 1982; *Hlasy v prúdoch času*, 1983; *Slovenská otázka v 20. storočí*, 1997), esejí (*Moja maďarská otázka*, 1996; *Moje slovenské pochybnosti*, 2004), edičných projektov (Mikuláš Dohnány, Jozef Miloslav Hurban, Ľudovít Štúr, Albert Škarvan, Milan Pišút, Albín Bagin) i vedeckých syntéz (*Dejiny slovenskej literárnej kritiky*, 1991). Jeho najnovšou publikáciou je súbor štúdií a statí *Romantizmus v globalizme. Malé národy – veľké mýty* (2009). Rudolf Chmel viedol viacero projektov kolektívneho charakteru, napr. už vydaný *Slovník diel slovenskej literatúry 20. storočia* (2005) alebo momentálne pripravovaný *Slovník diel slovenskej literatúry 19. storočia*. Je popredným slovenským literárnym historikom, ktorý aktívne pedagogicky pôsobí a vychováva nové generácie literárnych vedcov a kultúrnych pracovníkov.

Päťdesiatka Vladimíra Petríka, Vladimír Petřík šesťdesiatročný, Sedemdesiatnik Vladimír Petřík – tak pred rokmi nazvali svoje gratulačné články v časopise *Slovenská literatúra* Rudolf Chmel, Ján Števček a Jozef Bžoch. V priebehu času sa z „neuveriteľného päťdesiatnika“ stal ešte neuveriteľnejší osemdesiatnik, pričom stále ostávajú v platnosti už vyslovené slová o jeho rozhl'adenosti, pracovitosti, múdrej skepse či intelektuálnej elegancii.

Literárny historik a kritik **Vladimír Petřík** sa dlhodobo a sústredene zaoberá slovenskou literatúrou medzivojnového obdobia i problematikou jej vývinu po roku 1945. Aj v literárnej histórii, aj v literárnej kritike jeho prístup bol a stále je erudovaný, koncepčne a metodologicky vyvážený, no zároveň vždy nesmierne ľudský, tolerantný a empatický. Charakterizovali ho a dodnes sú mu vlastné dôverná znalosť materiálu, široký literárny i kontextový prehľad, vedomie súvislostí, tiež schopnosť presného a vecného vyjadrenia, vystihnutie podstaty problému, štylistická ľahkosť. Literárnohistorické práce Vladimíra Petríka (*Literárne dielo dr. Ladislava Nádašiho Jégého*, 1956; *Človek v Jégého diele*, 1979), jeho bohatá edičná činnosť (Jégé, Smrek...), štyri knižné súbory štúdií, článkov a kritik (*Hľadanie prítomného času*, 1970; *Hodnoty a podnety*, 1980; *Proces a tvorba*, 1990; *Desaťročie nádejí a pochybností*, 2000) i množstvo jeho príležitostných textov, prejavov a vystúpení sú dokladom celoživotného zaujatia o literatúru a národnú kultúru, o ľudí, ktorí ju vytvárali a vytvárajú, o esteticky a eticky hodnotné priblíženie literárnych diel a o ich odborný výklad. Sú svedectvom osobného postoja človeka, ktorý vždy akcentoval univerzálne humanistické hľadisko, cenil si názorovú pluralitu, vyzdvihoval eticky cítiaceho a konajúceho slobodného jednotlivca a kresťanské mravné hodnoty.

Vladimír Petřík slávi svoje ďalšie životné jubileum v kruhu kolegov, z ktorých viacerí ešte ani neboli na svete, keď on už pracoval v Ústave slovenskej literatúry SAV (od

roku 1954), z ktorých väčšia časť skúma tie obdobia, ktorým sa venoval aj on, a z ktorých len málokto môže povedať, že ho neovplyvnili pracovné a ľudské stretnutia s Vladimírom Petříkom. Ak slovo kontinuita bolo stálou súčasťou literárnohistorickej koncepcie Vladimíra Petříka, dnes je výrazom spojitosti a nadväznosti on sám, jeho osobnosť a pôsobenie v Ústave slovenskej literatúry SAV. Vladimír Petřík napriek svojmu oficiálnemu odchodu do dôchodku v roku 2005 stále ostáva dobrou dušou Ústavu slovenskej literatúry SAV, stabilným posudzovateľom ústavných projektov a vydávaných kníh, radcom a konzultantom. V prvom rade je to ale vzácny človek s nesmiernou literárnou i životnou skúsenosťou, príjemný besedník s neutíchajúcim záujmom o literatúru, literárny život, svet a dianie okolo seba. Literárny vedec zo starej školy.

Obom jubilantom prajeme veľa zdravia do ďalších rokov!